

RETRATS AL CARBÓ I UN NU SENSE CAP

*Carlos Merchán*

OCTUBRE-NOVEMBRE

2014



Ajuntament d'Alcoi

RETRATS AL CARBÓ I UN NU SENSE CAP

2014

ÀGORA

R. CLIMENT / M. SOLBES ARJONA / R. CANALEJAS

RETRATS AL CARBÓ I UN NU SENSE CAP

*Carlos Merchán*



## RETRATS AL CARBÓ I UN NU SENSE CAP



R. CLIMENT / M. SOLBES ARJONA / R. CANALEJAS

RETRATS AL CARBÓ I UN NU SENSE CAP  
*Carlos Merchán*



2014



'AGORA



Ajuntament d'Alcoi

## ÀREA DE CULTURA - AJUNTAMENT D'ALCOI

President: Antoni Francés, alcalde d'Alcoi

Vice President: Francesc Agulló, regidor de Cultura

### ARTS PLÀSTIQUES

#### CONSELL ASSESSOR

Antoni Ariño (UV)

Romà de la Calle

Carles Cortés (UA)

Daniel Giral-Miraclé

Joan A. Linares

Tomàs Lloréns

Xavier Mariscal

Wences Rambla (UJI)

Isabel-Clara Simó

Esther Sitges (UMH)

Vicent M. Vidal

Victòria Vivancos (UPV)

### DIRECCIÓ TÈCNICA

Antoni Miró

### COORDINACIÓ

Francesc Agulló

### TRADUCCIONS

Ximo Victoriano

(Normalització Lingüística Ajunt. d'Alcoi)

### MAQUETACIÓ

Gilberto Dobón



'AGORA

### DIRECTOR ÀGORA

Manuel Gomicia

© DELS AUTORS

© AMB-DISSENY

© AJUNTAMENT D'ALCOI

IMPRESSIÓ: GRÀFIQUES ALCOI, S.L.U.

ISBN 978-84-89136-99-1

DL A 574-2014



## ARTISTA I CREADOR, ENCARA QUE NO VULGA

*La bogeria, la verdadera bogeria, ens està fent molta falta, a veure si ens cura d'aquesta pesta del sentit comú que ens té a cada u ofegat el propi.*

**Miguel de Unamuno.** Mort en arrest domiciliari a Salamanca per haver exclamat “vencereu però no convencereu” als seguidors del legionari Millán Astray.

Es mou amb estil castellà, auster, sobri, encara que no perd ocasió, quan el deixen, d'airejar-se d'exquisit sibarita prestat, perquè fa la sensació que no li preocupa ser contradictori, que ve a ser com el termòmetre que ressenya la temperatura de la vida quotidiana. Quan parles amb ell els conceptes d'honestedat, humilitat i treball es repeteixen com himnes que rebutgen banderes.

L'honestedat el porta a ser rabiós, radical en sentiments, contundent en les creences que revisa permanentment, perquè sobreviu sabent que res no és segur ni cert. La seua sobredosi d'humilitat el porta fins i tot a confessar-se un “copiador”, que això de creador assegura que li ve ample i llunyà. I treballa aprofitant qualsevol esletxa de l'horari i utilitzant qualsevol material que té a mà, seguint la màxima de Picasso quan aconsellava, com a dieta artística, dibuixar tots els dies.

Però Carlos Merchán, nascut i crescut al barri Garrido de Salamanca, alcoianitzat per passions altes i baixes de dona, que va descobrir per internet, és un artista creador inesgotable encara que no ho vulga i ho negue, com un Sant Pere del carrer de Sant Nicolau, davant del seu diví Golucho. Té com a credo que un artista és aquell que crea mons que no

existien i precisament és això el que Carlos Merchán fa qua se situa davant el misteri d'ell mateix, amb un carbonet entre els dits o voletejant pinzells, encara que siguem dels xinesos. Del no-res, un paper blanc o un llenç, sorgeix un món que no existia i es produeix el miracle no per casualitat sinó fruit d'una cosa inexplicable que connecta els pensaments amb els sentiments i amb l'articulació dels ossos del canell que mouen els dits. I ací estan les expressions, els semblants, les mirades, els gestos eternitzats com a fruit de la capacitat creadora d'un artista. Sí Carlos, honest, humil, treballador i creador. I artista.

El nostre artista del carbonet, perquè després d'aquests 14 anys de tracte i contacte alcoià, ja és dels nostres, capaç que el carbonet i els llapis se'ns mostren en cada traç com un arc iris que multiplica els seus colors, compromés amb la ràbia del descontent perquè no li agrada el que veu i molt menys el que ens volen fer veure.

Aquest poble, tan alié al caràcter del castellà de Salamanca, gaudeix afortunadament del privilegi de tenir entre nosaltres l'artista creador Carlos Merchán. I gaudeix, també, de la seua obra que, tant de bo, contribuirà a alliberar-nos de “la pesta del sentit comú que ens té a cada u ofegat el propi”. Amén.

**Ramón Climent Vaello**

Periodista. Director d'El Nostre Ciutat





## EL LLARG TRAJECTE DE LA IMATGE

Superposada a la roca plistocena es projecta la peresa de la memòria. L'esmolat bisó, el cérvol en el seu embolcall i la llum d'una foguera que mou el futur fotograma. És l'inici de la cinètica i la forma que ocupen el seu lloc en la perspectiva d'una sorprenent incògnita. L'estergit sobre una mà calca la mateixa realitat amb la qual nosaltres intentem dominar el dràstic lliscament d'un color, sobre la superfície impol·luta d'una blanca planimetria. Això no ens és suficient, després els conceptes van ser posseïts pel dubte i la seqüència dels esdeveniments següents va germinar en l'aparença; el Renaixement va obrir les seues ales de Fènix sobre l'exemple sencer de la Gosadia Artística.

Múltiples testimonis hi ha al jardí oníric. Els cromos a les mans de l'exemple creatiu, calumniats per la intempèrie, se'n van anar de vacances juntament amb Paul Gauguin que en una policroma llunyana illa, de cop i volta esdevingué sant. Eixa distància no ens convé si coincidim amb Merchán en l'horitzó d'una mimesi de cultures diàspores. La seua condicional entrega a la reflexió de la lupa monocroma, ens facilita el reflex d'una malaltissa sensibilitat, tan pròxima a Proust que fins i tot Swann el saluda pel carrer. La taciturnitat, el nocturn desvetlament, la parsimònia en el traç i una certa llegenda que aureola els seus ulls, ens permet acostar-nos a la seua obra per constatar que dins de la Imatge sobreviu l'Artista i a la seua extrema realitat se li ha superposat la supervivència, la mirada de l'altre i un gest gratuït d'afalac cap a l'espectador.

Carlos Merchán pertany a la generació de l'encaix a consciència de plans i tons intermedis i així estructurar la forma monocromàtica dels seus anhels i, potser, eixe vel li permet acostar-se a l'altre amb la manualitat com a espill. En la seua mitomania, les paraules també acompanyen els capvespres enfront del pal·li de llum, mentre el temps llisca sota el màgic efecte de les seues pintures, dibuixos, i el blanc-negre de la seua imaginació, per a acostar-se a la faç del model en permesa i estàtica postura.

Ara vegem el contrari: Carlos Merchán alça la mà per a saludar l'espill i amb suavitat insinua el seu somni més enllà dels colors, les paraules, els conceptes i, aleshores, un Ideal baixa per a dir-te a l'orella: “Carlitos és un Estupend”. Doncs sí, ell caça percepcions en el paisatge de l'interior propi i les retorna orgullós sobre la imatge sencera del seu inconscient. Després, llança lava blanca per a sublimar l'aspecte i, en eixe moment exacte, en eixe instant, les cortines s'obren i hi veiem aparéixer Carlos Merchán, llunyà, sorprés d'ell mateix, resolut i equànime, que es dirigeix a un cavallet, a uns colors i, a través dels anys, constatarem el mateix xiquet, caminar impàvid cap al Prisma Coloraines on ens il·luminem els Artistes.

Eixe n'és l'origen. Ara estem davant d'un pintor sobri que molt per damunt de la saturació estètica i conceptual, continua ballant al voltant d'una foguera de pitecantrop, mentre pinta i pinta sense pausa.

**Manuel Solbes Arjona**

## CARLOS MERCHÁN, EL DIBUIXANT

Carlos Merchán, el dibuixant, portava posada tota la seua cultura quan va aparéixer per ací i s'hi va dur el fardell replet de llapis. Això va ser quan el nou segle, espantat, treia el cap per la caiguda de les Torres Bessones. Aquest artista charro va venir a Alcoi i es va deixar assegut per sempre en un dels vetladors del café Novelty de Salamanca Torrent Ballester fet un bronze, i després va caminar uns metres al sud-oest, i de lluny li va dir adéu a la famosa granota exhibida en la pilastra de la façana de la degana universitat.

I ara què faràs a Alcoi. Dibuixar ponts? Li va dir el batraci... i es va quedar de pedra.

Es va enamorar d'una alcoiana i va continuar dibuixant. Dibuixant per a altres fins que l'art del seu propi convenciment li va parlar a l'orella. Des d'aleshores ha crescut la seua alcoiania i els seus cabells, i manté un aire bohemí encara que flirteja amb l'ortodòxia. I en això està. Amb el seu extravagant cap ficat en la nostra cultura casolana que cavalca en la més absoluta anomia. Algun dia aquest professor de dibuix crearà una tertúlia en algun café del centre d'aquesta vehement urbs per a xarrar, compartir, debatre, anotar trets i observar mirades amb els seus ulls espantats.

Mirades i trets que li aplica al bastidor mentre li dona emprimació,

però que després hi ha d'extraure vius amb quelcom que alguns anomenen art, però que tal vegada és màgia, o alguna cosa que va dur de la terra d'Unamuno ficada en aquell sarró de llapis. I en això està. Per això ens presenta un conjunt d'il·lustracions, traços i línies convertits en persones de carbó i ànima. La majoria d'ells alcoians coneguts perquè vegem tal com ell els sent.

Però en aquesta col·lecció d'estampes no tan sols hi ha rostres domèstics, hi ha més gent d'altres llocs de la qual l'artista, o mag, també en volia traure l'essència.

Carlos Merchán, el dibuixant, utilitza els seus mecanismes propis d'adaptació per anar reemplaçant la seua idiosincràsia, paladar i accent de Salamanca per una cosa més "xe"; per això, cada dia interroga o pregunta sobre moltes coses; de l'embotit local, el café licor, l'olleta, El Nostre Periòdic i Sant Jordi, perquè ell ve del mondongo castellà, vi d'Arribes, la samfaina, El Adelanto i la seua Mare de Déu de la Vega. I a poc a poc va entenent millor aquest poble al qual indaga i admira amb passió ecumènica. La qüestió és que gràcies al seu disseny tenim la sort de gaudir del treball d'aquest alcoià de dret, que no dibuixa ponts perquè és capaç de convertir trets senzills en mirades excepcionals. I en això està.

**Ricardo Canalejas**



ALEJANDRO SOLER



FRANCISCO AURA BORONAT



ANTONIO MACHADO



CAMILO JOSÉ CELA





CARMEN MARTÍN GAITE



FERNANDO CABRERA



FRANCISCO AYALA



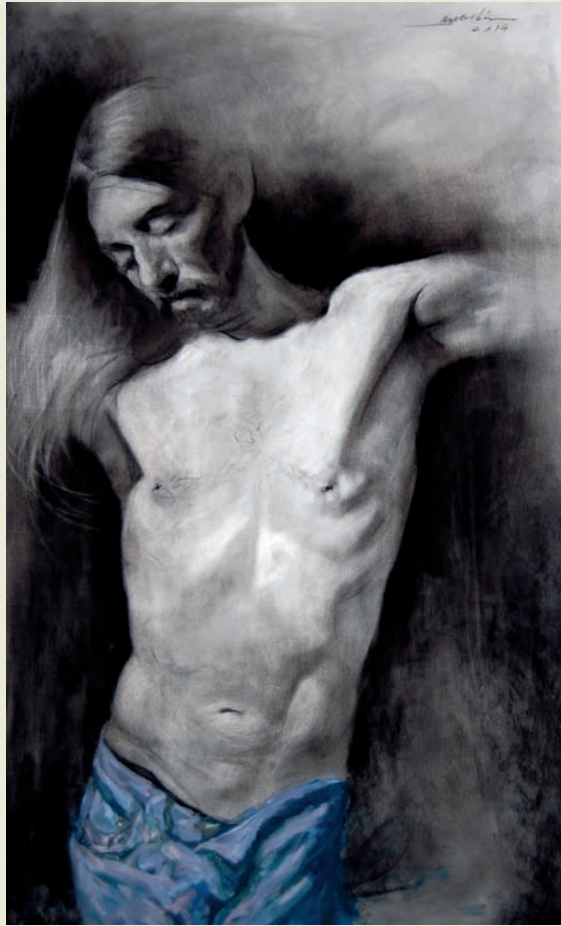
GOLUCHO



TORRENTE BALLESTER



ISABEL-CLARA SIMÓ



JOSELE BORRELL IMITANT A CRIST



JOSELE BORRELL





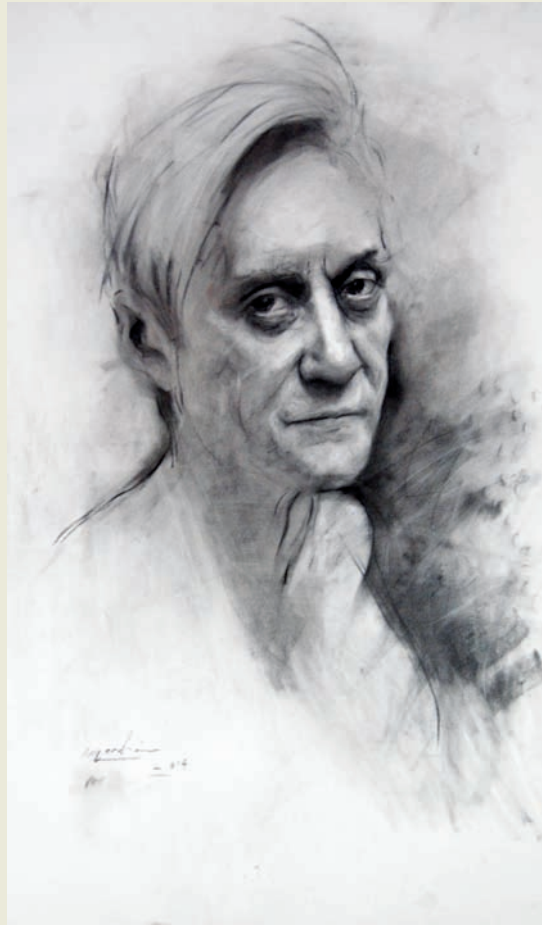
JULIO CORTÁZAR



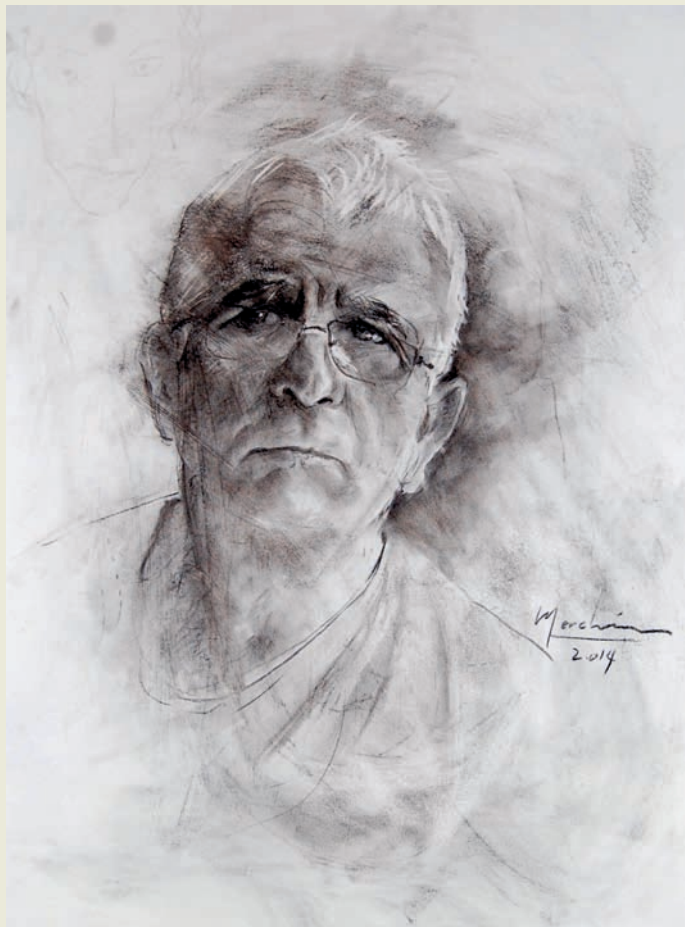
JUAN GIL-ALBERT



LEOPOLDO MARÍA PANERO



MANUEL SOLBES ARJONA



MANOLO ANTOLÍ



MIGUEL HERNÁNDEZ



OVIDI MONTLLOR



OVIDI MONTLLOR





RICARDO CANALEJAS



RAMÓN MARÍA DEL VALLE INCLÁN



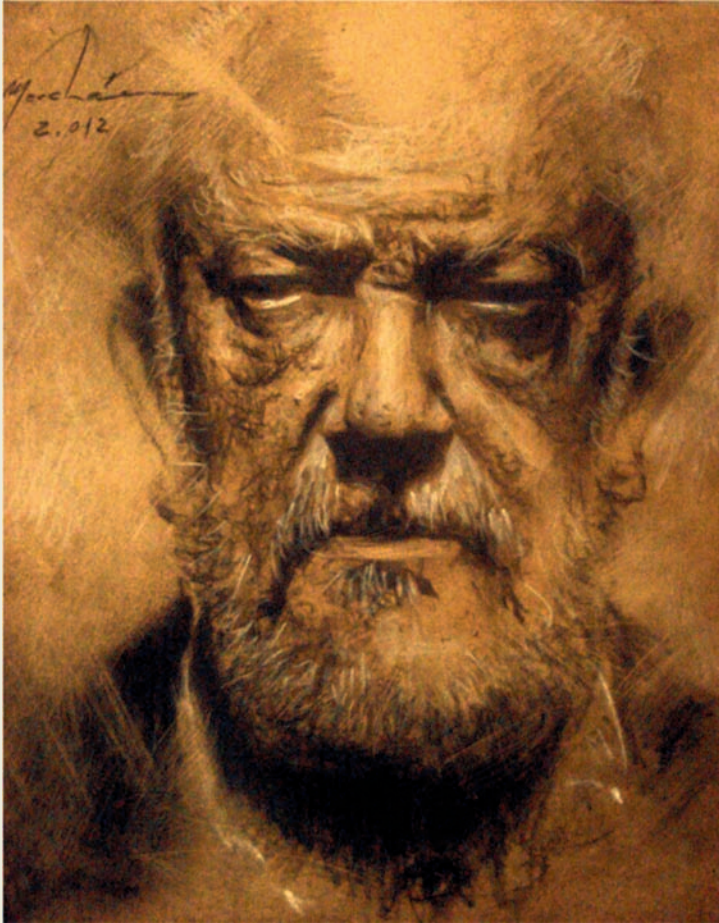
TERESETA LA LOCA



NU



ÁNGELA MOLINA



IMANOL URIBE









VELL BOIG



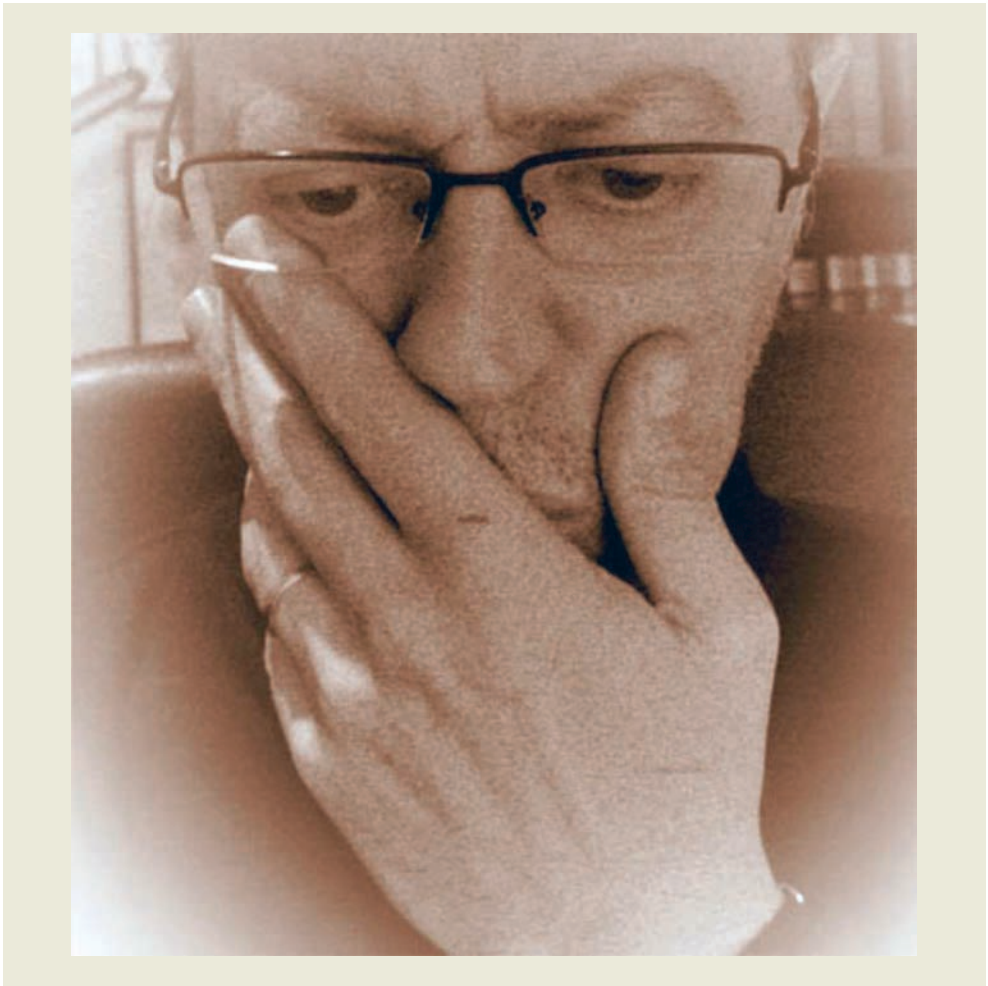
CAP CARBO GESSO



MIGUEL DELIBES



HOME QUE CRIDA



## **CURRÍCULUM DE CARLOS MERCHÁN**

(Prescindible per a lectors de currículums a l'ús)

Em diuen Carlos i vaig nàixer a Salamanca fa més de cinquanta anys. No sóc artista, sóc pintor que dibuixa compulsivament i escriptor que escriu més aïna poc, només justetet per a matar el cuquet. La paraula artista la usem amb no poca lleugeresa. Jo entenc per artista el demiürg creador, capaç de traure's del barret de copa alta del cor o de l'ànima un món nou que abans de la seua arribada i del seu treball, no existia. D'eixos, n'hi ha molt pocs, potser se'n dóna un per segle, si arriba. Des d'Altamira cap ací, passant pel Renaixement, fent escala en Velázquez i tocant Picasso amb els dits, tot és fer voltes a la sènia i fer malabars i variacions, més o menys originals, sobre el mateix tema. Si el geni es dóna, hi apareix quan ha d'aparéixer, ni abans ni després i sense majors forçaments ni equilibris en la corda fluixa, des de la humilitat d'una cadira i l'honestedat d'un cavallet. Portem massa temps, més d'un segle, donant gas a la moto i forçant la màquina de mala manera en un esforç va per convertir idees en genialitats sense precedents. Les meues pretensions, per tant, no van més enllà d'intentar fer el meu treball el millor possible, fet que no és ni més ni menys important que qualsevol altra cosa, sense trair-me a mi mateix ni ficar-me per camins que no em corresponen o en funerals on no m'han convidat a ficar-m'hi.

Però no perdem el fil i continuem amb el currículum. Deia que ja vaig sobrepassar el mig segle una part del qual l'he gaudit a Alcoi, en ple Llevant, circumstància aquesta que li ha vingut de perles a la meua adusta condició de castellà vell i a eixe unamunià tràgic sentiment de la vida que dóna la Meseta i els àrids, extensos, melancòlics camps de Castella. Vaig estudiar cinc anys a

la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Salamanca i uns mesos a la Facultat de Ciències de l'Educació de la mateixa Universitat. Allí em van fer professor de dibuix (eren els moguts anys vuitanta), ofici del qual encara pretenc “sobreviure”. Pinte amb una certa constància i amb tota l'aplicació de què sóc capaç, tots els dies, seguint el dictat del referent real amb l'esperança que, passada pel tamís del meu criteri propi, la realitat es faça meua, personal i “transferible”, que és del que es tracta. L'evolució del pintor, llevat de les excepcions dels pocs genis que hi ha hagut al món, ha de ser natural. El trànsit pot durar anys, potser dure tota una vida i tal volta, també, pot ser que no s'arribe mai a cap port. Ni bo ni roí. El que realment és interessant es troba en el camí.

També escric amb una certa regularitat, sobretot articles d'opinió. Vaig començar tan agosarada tasca fa molts anys a La Gaceta Regional de Salamanca. He sigut col·laborador del Ciudad d'Alcoi en els seus últims anys de vida, de l'Información d'Alacant i, últimament, de l'acabat de nèixer El Nostre. No escric ficció. La “ficció” que vivim, sobretot en els últims temps, ja em sembla prou inspiradora. I fictícia.

I poc més. Prescindisc de fer el compte de les meues exposicions i altres esdeveniments per irrellevants i per intentar d'avorrir ben poc. Només em queda donar les gràcies a l'Excel·lentíssim Ajuntament d'Alcoi per acollir-me amb tant d'altruisme en aquesta esplèndida sala, al pintor Antoni Miró, per la confiança depositada en mi, als meus benvolguts amics Manolo Arjona, Ricardo Canalejas i Ramón Climent pels textos que li donen valor a aquest catàleg, i a tots vostés per parar-se a mirar el meu treball, que no és si no el fruit d'una lenta, maldestra, silenciosa (si bé, honesta, ho garantisc) evolució.

**Carlos Merchán**





